

הגמרא מביאה מקרא שממנו יש ללמוד שצריך לטרוח ולהערים
בתחבולות לקיום הלימוד: וְהִינּוּ – מה שנתבאר לעיל, שצריך
אדם לטרוח ולהעמיד סימנים כדי שתתקיים תורתו, הוא כפי
ההימרא דאמר רבי אבדימי בר חמא בר דוסא, מאי דכתיב – מה
היא כוונת הכתוב (דברים ל יב-יג) לֹא בְשָׂמִים הוּא, לאמר מי יעלה
לנו השמיעה ויפקח לנו וישמענו אתה ונעשנה. ולא מעבר לים
הוא, לאמר מי יעבר לנו אל עבר הים ויפקח לנו וישמענו אתה
ונעשנה. יש לדייק מן המקרא כך, לֹא בְשָׂמִים הוּא, שֶׁאִם בְּשָׂמִים
הוּא – שאם היתה התורה בשמים, אֵתָּה צִירָךְ לטרוח ולעלות
אחריה, וְלֹא מעבר לים היא, שֶׁאִם מַעְבָּר לִים הוּא – אם היתה
התורה מעבר לים, אֵתָּה צִירָךְ לטרוח ולעבור אחריה את הים.
ומכאן שצריך אדם לטרוח בכל מה שיוכל כדי שתתקיים תורתו.
הגמרא מביאה דרשות אחרות על מקרא זה: רַבָּא אָמַר, יש לדרוש
מקרא זה כך, לֹא בְשָׂמִים הוּא לֹא תִמְצָא התורה כְּמִי שֶׁמִּנְיָה דַּעְתּוֹ
עָלֶיהָ – מתגאה, בְּשָׂמִים שהם גבוהים. וְלֹא מעבר לים היא, לֹא
תִמְצָא התורה כְּמִי שֶׁמְרַחֵב דַּעְתּוֹ עָלֶיהָ, כִּים שהוא רחב.
רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, מקרא זה יש לדרשו כך, לֹא בְשָׂמִים הוּא לֹא
תִמְצָא התורה בְּנִפְי הַרוּחַ – בעלי גאות. וְלֹא מַעְבָּר לִים הוּא, לֹא
תִמְצָא התורה לֹא בְּמַחְרָגִים – לא בסוחרים היוצאים לחוץ בעיירות
למכור ולקנות, וְלֹא בְּתַנְיָרִים העושים סחורה במקומם, אלא רק
באלו העושים מלאכתם עראי ותורתם קבע.
הגמרא מביאה ברייתא המפרשת את דיני מדידת גבולות הערים:
תָּנוּ רַבָּנִן בְּבֵרֵיתָא, כִּיצַד מַעְבְּרִין אֶת הָעָרִים, כלומר, כיצד דנים
ערים כמעוברות/ להוסיף עליהן עוד חלקים שאינם מגוף הערים.
עיר שהיא אֲרוּבָה וצרה, דהיינו שאורכה יתר על רוחבה, דנים
אותה כְּמֹת שְׁהִיא ואין מוסיפים עליה כלל.
עיר שהיא עָגוּלָה, עוֹשִׂין לָהּ זְוִיּוֹת. כלומר, דנים אותה כאילו היא
מרובעת, כדי שיהיו נשכרים את הזוויות, ומן הריבוע ואילך
מודדים אלפיים אמה לכל צד (צויר א). אבל עיר שהיא כבר
מְרֻבֶּעֶת אין עוֹשִׂין לָהּ זְוִיּוֹת.
הָיְתָה הָעִיר רִיבָה כִּיצַד אֵת וּקְצֶרֶת מִצַּד אֶחָד, כגון שהיתה רחבה
אלפיים אמה בצידה הצפוני ואלף אמה בצידה הדרומי, רואין
אותה כְּאִילוֹ הוּא שָׁוָה בשני הצדדים, כלומר, מוסיפים על רוחב
צידה הדרומי, עד שיהא שוה לצידה הצפוני (צויר ב).
הָיָה בֵּית אֶחָד יוֹצֵא מִשּׁוּרֵת בְּתֵי הָעִיר הוֹצֵאָה כְּמִין פָּנּוּם – שנראית
יציאתו פגומה לעומדים מבפנים, או שהיו שְׁנֵי כְּתִים יוֹצֵאִין מִשּׁוּרֵת
בְּתֵי הָעִיר כְּמִין שְׁנֵי פָּנּוּמִין, רואין אותן ואת הבתים האלו כְּאִילוֹ
חוט ישר קוֹתֵם עָלֵיהֶן מִמָּה לֹדָה, ומודד כְּמִנּוּ וְלֵחֶלֶן את תחום העיר
אֲלֵפִים אָמָה לכל רוח (צויר ג).
הָיְתָה הָעִיר עֲשׂוּיָה בחצי עיגול כְּמִין קֶשֶׁת, ואין בתי העיר עומדים
בתוך חלל הקשת אלא מסביב (צויר ד), או שהיתה עשויה כְּמִין
גָּאֵם – אות גימל יוונית, הנראית כעין כ"ף סופית שלנו (צויר ו),
רואין אותה כְּאִילוֹ הוּא מִלָּאָה כְּתִים וְחִצִּיּוֹת, כלומר, דנים את כל
החלל שבתוך הקשת או ה'גאם' כאילו הוא מלא בתים, ומודד
כְּמִנּוּ וְלֵחֶלֶן (מסוף החלל) וְלֵחֶלֶן אֲלֵפִים אָמָה.
הגמרא מאבדת את דברי הברייתא: אָמַר מֶר – הובא לעיל
בברייתא, שעיר אֲרוּבָה דנים אותה כְּמֹת שְׁהִיא ואין מרבעים
אותה.
מקשה הגמרא: פְּשִׁטָּא – פשוט הדבר שאין מרבעים אותה, וכי
תעלה על דעתך שנקצר את אורך העיר כדי שיהא כרוחבה.
מתרצת הגמרא: לֹא צִירָבָא – לא הוצרכה הברייתא להשמיענו דין
זה, אלא בעיר דְּאִירָבָא וקְמִינָא – שהיא ארוכה וצרה, מהו דְּתִימָא
שְׁמָא מאבדת, לֵיתָן לָהּ פּוֹתֵינָא אֲרוּבָה – שניתן לה את רוחבה
באורכה, כלומר, שנוסיף על שיעור רוחב העיר עד שיהא כמדת
אורכה, ותהא העיר מרובעת (צויר ט), קָא מְשַׁמְעֵנָּה לָן – לכך
משמיעה לנו הברייתא שאין הדין כן, אלא מניחים אותה כמות
שהיא, מאחר ויש לה כבר זוויות.
שנינו בברייתא: עיר שהיא מְרֻבֶּעֶת אין עוֹשִׂין לָהּ זְוִיּוֹת. מקשה

הגמרא: פְּשִׁטָּא – דין זה פשוט הוא, וכי כיצד יתכן לעשות זוויות
לעיר שהיא כבר מרובעת.
מתרצת הגמרא: לֹא צִירָבָא – לא הוצרכה הברייתא להשמיענו
זאת, אלא משום שעוסקת היא בעיר דְּמִרְבָּעָא וְלֹא מִרְבָּעָא כְּרִיבּוּעַ
עוֹלָם – שהיא אכן מרובעת, אבל אין ריבועה שוה לריבוע העולם,
כלומר, שאינה עומדת בקו ישר באופן שיהא צפונה לצפון העולם
ודרומה לדרום העולם, אלא עומדת באלכסון, מהו דְּתִימָא – שמה
תאמר, לִירְבָּעָא כְּרִיבּוּעַ עוֹלָם – שיש להוסיף ריבוע אחר סביב
ריבוע העיר, עד שתהא מרובעת כפי ריבועו של עולם (צויר י), קָא
מְשַׁמְעֵנָּה לָן – לכך הוצרכה הברייתא להשמיענו שאין עושים כן,
אלא מאחר ומרובעת היא אין מרבעים אותה עוד.
שנינו בברייתא: הָיָה בֵּית אֶחָד יוֹצֵא מִשּׁוּרֵת בְּתֵי הָעִיר כְּמִין פָּנּוּם,
או שהיו שְׁנֵי כְּתִים יוֹצֵאִין מִשּׁוּרֵת הָעִיר כְּמִין שְׁנֵי פָּנּוּמִין, רואים
אותם כאילו חוט מתוח עליהם. סברה הגמרא, שכונת הברייתא
היא שהיו שני בתים יוצאים בצד אחד של העיר, כגון לצד צפון,
משני קצותיו, דהיינו, בית אחד יוצא בקרן צפונית מזרחית, והשני
בקרן צפונית מערבית, ומשמיעה הברייתא שרואים כאילו חוט
מתוח מן הבית האחד אל הבית השני, ועל כך מקשה הגמרא:
הֲשָׁתָא – מעתה יש לתמוה, אם בְּתֵי אֶחָד היוצא מִשּׁוּרֵת בְּתֵי
הָעִיר אֲמָרָת – אומרת הברייתא שרואים כאילו חוט מתוח כנגד
כל אותו הצד, אף שאין בית נוסף בקצה השני, אזי באופן שיש שְׁנֵי
כְּתִים היוצאים באותו צד של העיר משני קצותיו, מִיִּבְעָא – וכי
צריך לומר שרואים כאילו יש חוט מתוח בין שני הבתים.
מתרצת הגמרא: לֹא צִירָבָא – אכן לא הוצרכה הברייתא
להשמיענו דין זה באופן שיוצאים שני בתים מצד אחד של העיר,
אלא כשיוצאים מִשְׁתֵּי רוֹחוֹת – משני צדדים שונים של העיר, כגון
שיוצא בית אחד לצפון ובית אחד לדרום, מהו דְּתִימָא – שמה
תאמר, שרק באופן שיוצא בית מִרְיָה אֶחָת של העיר או אֲמָרִין
שרואים כאילו מתוח חוט כנגדו, אבל כאשר יוצאים שני בתים
מִשְׁתֵּי רוֹחוֹת העיר כְּאִילוֹ אֲמָרִין – אין אומרם כן, שאי אפשר
להוסיף על העיר משני צדדים, קָא מְשַׁמְעֵנָּה לָן – לכך משמיעה
הברייתא שאף כאשר יש שני בתים בשתי רווחות מותחים חוט
כנגדם ומוסיפים על העיר משני הצדדים (צויר יא).
שנינו בברייתא: הָיְתָה הָעִיר עֲשׂוּיָה כְּמִין קֶשֶׁת או כְּמִין גָּאֵם, רואין
אותה כְּאִילוֹ הוּא מִלָּאָה כְּתִים וְחִצִּיּוֹת, ומודד כְּמִנּוּ וְלֵחֶלֶן אֲלֵפִים
אָמָה.
הגמרא מביאה מימרא של רב הונא בדיון עיר העשויה כקשת: אָמַר
רַב הוֹנָא, עִיר הָעֲשׂוּיָה כְּקֶשֶׁת, אִם יֵשׁ בֵּין שְׁנֵי רֵאשֵׁי – בין ראש
הקשת האחד לראשה השני, פְּחוֹת מִאֲרֻבֶּעֶת אֲלֵפִים אָמָה (צויר יב),
נמצא שתחום צידה האחד של העיר מובלע בתחום צידה השני,
ולפיכך נחשב הכל כעיר אחת, ואף החלל הפנימי של הקשת נידון
כאילו הוא מלא בתים, ומודדין לָהּ וְלֵחֶלֶן – לעיר – אלפיים אמה לתחום
שבת, מִן הַתֵּרֶר – הָבֵל הקשת, דהיינו מן הקו המחבר בין שני ראשי
הקשת. וְאִם לֹא – שאין הדבר כן, אלא יש בין שני ראשי הקשת
ארבעת אלפים אמה, ואין תחום שניהם מובלע זה בזה, אין היא
נחשבת לעיר אחת, ומודדין לָהּ מִן הַתֵּרֶר, אִם רְחוּבָה הפירצה הוא עד
אחד מן הדרים בקשת תחום אלפיים אמה מביטו.
הגמרא מקשה סתירה בדברי רב הונא: וְיָמֵי אָמַר רַב הוֹנָא הָכִי –
וכי אמר רב הונא כך, שאם יש בין ראשי הקשת פחות מארבעת
אלפים אמה נידון כל החלל כעיר אחת, וְהָאֵמַר וְהָאֵמַר – (והרי אמר) רַב
הוֹנָא, חוּמָתָה הָעִיר שְׁנִפְרָצָה שיעורה כְּמִלָּאָה וְאֲרָבָעִים וְאַחַת אֲמוֹת
וְשִׁלְשִׁים אֲמוֹת. כלומר, עיר שנפרצו חומותיה וחורבו בתיה באמצעה,
ונראית כחלוקה לשני ערים (צויר טו), אם רחוב הפירצה הוא עד
מאה וארבעים ואחת אמות ושליש, נידונית עדיין כעיר אחת,
והיוצא מחלקה האחד של העיר לחלקה השני לילך משם ולחוץ
אינו מתחיל למנות שיעור אלפיים אמה של תחום שבת אלא
מקצה העיר. אבל אם היה רחוב הפירצה יותר ממאה וארבעים
ואחת אמות ושליש, נעשית העיר כשתי ערים נפרדות, והיוצא מזו

המשך ביאור למס' עירובין ליום חמישי עמ' א

1 לזו כדי להלך דרך העיר השניה לחוץ מתחיל למנות אלפיים אמה
2 של תחום שבת מתחילת הפירצה ואילך.
3 מבואר מדברי רב הונא, שאם יש בין שני חלקי העיר יותר ממאה
4 וארבעים ואחת אמות ושליש שוב אינם מצטרפים יחדיו, ואילו
5 בסוגייתנו אמר רב הונא שאם יש בין שני ראשי הקשת פחות
6 מארבעת אלפים אמה ניתן לצרפם לעיר אחת.
7 מתרצת הגמרא: אָמַר רַבָּה בַּר עוֹלָא, לֹא קָשְׁיָא – אין להקשות
8 סתירה בין המימרות של רב הונא, לפי שכל אחת מהן עוסקת
9 באופן אחר. פָּאן – המימרא שאמר בסוגייתנו לגבי 'עיר העשויה
10 כקשת', עוסקת בְּעִיר שִׁנְפִּרְצָה מְרוּיָה אֶחָת – מצד אחד, שהרי
11 מצד הקשת עצמה מחוברים בתי העיר זה לזה, ורק מצד ראשי
12 הקשת נפרדים הם, ולפיכך אם אין בין שני ראשי הקשת ארבעת
13 אלפים אמה נעשית כל הקשת וחללה כעיר אחת. פָּאן –
14 המימרא של רב הונא לגבי חומת העיר שנפרצה, עוסקת בעיר

15 שנפרצה מִשְׁתֵּי רוּחוֹת – משני צדדים, דהיינו שנפרצו חומותיה
16 משני צידי העיר זה כנגד זה, ולפיכך דינה חמור יותר, שאם יש
17 בין שני החלקים יותר ממאה וארבעים ואחת אמות ושליש הם
18 נידונים כשתי ערים שונות.
19 מבררת הגמרא: וְיֵמָּי קָא מִשְׁמַע לָן – מה משמיענו רב הונא
20 באומרו ששיעור פירצת העיר הוא במאה וארבעים ואחת אמות
21 ושליש, בהכרח צריך לומר שכוונתו להשמיענו שכאשר יש שתי
22 עיירות הסמוכות זו לזו דְּנִוְתָנִין קְרִפָּה לָזוּ וְקְרִפָּה לָזוּ – נותנים
23 שיעור מגרש ריק של שבעים אמה ושני שלישי לכל אחת מן
24 הערים, ושיעור זה נידון כמו העיר עצמה, ולפיכך אם רחוקות
25 שתי העיירות זו מזו עד מאה וארבעים ואחת אמות ושליש הן
26 נידונות כעיר אחת. ואם כן יש לתמוה, הֲאֵא אָמְרָה רַב הוֹנָא חֲדָא
27 וְיֵמָּנָא – הרי כבר אמר רב הונא דין זה פעם אחת, דִּתְנֵן – שכך
28 שנינו (להלן נז.),

עירובין דף נה עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום חמישי) קצט

1 נוֹתְנִין קֶרֶפֶף לְעִיר, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. כְּלוּמָר, כֹּאשֶׁר בָּאִים לַמִּדּוּד אַת
2 תַּחֲמוּמֵי אֲלָפִים אִמָּה שֶׁל הָעִיר, מְנִיחִים תַּחֲלִילָה שִׁטּח רִיק שֶׁל
3 שְׁבָעִים אִמָּה וּשְׁנֵי שְׁלִישׁ אִמָּה בְּסִמּוּךְ לְעִיר, וּשְׁטַח זֶה נִידוּן כְּמוֹ
4 הָעִיר עֲצֻמָּה, וּמִשָּׁם וּלְהֵלֵךְ מִתַּחֲלִילִים לַמִּדּוּד אֲלָפִים אִמָּה מִחוּץ
5 לְעִיר. וְהַכְּמִים אֲוִמְרִים, לֹא אֲמָרוּ דִּין 'קֶרֶפֶף' אֵלָּא בֵּין שְׁתֵּי עִירֹת.
6 כְּלוּמָר, אֵין נוֹתְנִים שִׁטּח נֹסֵף לְעִיר יְחִידִית, אֵלָּא מִתַּחֲלִילִים לַמְנוֹת
7 אֲלָפִים אִמָּה מִסּוּף הָעִיר מִמֶּנּוּ, וְרַק בְּאוּפֵן שֵׁשׁ עִירֹת
8 הַסְמוּכוֹת זֶה לָזוֹ נוֹתְנִים לָהֶן 'קֶרֶפֶף' בִּינֵיהֶן, כְּדִי לַחֲבֹרֵן עַל יָדוֹ.
9 וְאִתְּמַר – וְנִאמְרָה מַחֲלוּקַת בֵּית הַמִּדְרַשׁ בְּבִיאוֹר שִׁטַּת חֲכָמִים,
10 כְּמֵה קֶרְפִּיפוֹת נוֹתְנִים בֵּין שְׁתֵּי עִירֹת. רַב הוּנָא אָמַר, נוֹתְנִים קֶרֶפֶף
11 לְזוֹ וְקֶרֶפֶף לְזוֹ. כְּלוּמָר, נוֹתְנִים מִגְרֵשׁ רִיק בְּשִׁיעוֹר שְׁבָעִים אִמָּה וּשְׁנֵי
12 שְׁלִישׁ לְכָל אַחַת מִן הָעִירֹת, וְנִמְצָא שֶׁאֵם הֵן רַחוּקוֹת זֶה מִזֶּה עַד
13 שִׁיעוֹר מֵאָה וָאַרְבָּעִים וְאַחַת אִמּוֹת וּשְׁלִישׁ מִצְטַרְפוֹת יַחֲדוֹ לְהִיּוֹת
14 כְּעִיר אַחַת. וְהָיָה כִּי רַב אָמַר, אֵין נוֹתְנִין אֵלָּא קֶרֶפֶף אֶחָד לְשִׁתֵּיהֶן.
15 כְּלוּמָר, נוֹתְנִים שִׁטּח אֶחָד שֶׁל שְׁבָעִים אִמָּה וּשְׁנֵי שְׁלִישׁ לְשִׁתֵּי
16 הָעִירֹת יַחֲדוֹ, וּלְפִיכָךְ אֵם הֵן רַחוּקוֹת זֶה מִזֶּה עַד שְׁבָעִים אִמָּה וּשְׁנֵי
17 שְׁלִישׁ מִצְטַרְפוֹת לְהִיּוֹת עִיר אַחַת, אֲבָל אֵם יֵשׁ בִּינֵיהֶן יוֹתֵר
18 מִשִּׁיעוֹר זֶה דִּינָם כְּשֵׁתִי עִירֹת שׁוֹנוֹת.
19 נִמְצָא, שֶׁכָּבֵר אָמַר רַב הוּנָא בְּמָקוֹם אַחֵר אַתְּ דִּינָה, שְׁלִשִּׁיטַּת
20 חֲכָמִים נוֹתְנִים קֶרֶפֶף לְכָל אַחַת מִן הָעִירֹת, וְאֵם כֵּן יֵשׁ לַתְמוּדָה,
21 מִדּוּעַ הוּצָרָה לְהַשְׁמִיעֵנוּ שְׁחוּמַת הָעִיר שֶׁנִּפְרָצָה וְנַעֲשֶׂתָה כְּשֵׁתִי
22 עֵרִים שִׁיעוֹרָהּ בְּמֵאָה וָאַרְבָּעִים וְאַחַת אִמּוֹת וּשְׁלִישׁ.
23 מִתְרַצַּת הַגְמָרָא: צָרִיכָא – הוּצָרָה רַב הוּנָא לְהַשְׁמִיעֵנוּ דִּין זֶה בְּשֵׁנִי
24 אֲוִפְנִים, גַּם לִגְבֵי שְׁתֵּי עִירֹת וְגַם לִגְבֵי עִיר אַחַת שֶׁנִּפְרָצָה חוּמוֹתֶיהָ,
25 מִשּׁוּם שֵׁשׁ חִידוּשׁ בְּכָל אֶחָד מֵהֶם. דָּאִי אֲשָׁמְעִינוּ הָכָא – שֶׁאֵם הִיָּה
26 מִשְׁמִיעֵנוּ וְאַתְּ רַק כֵּן, לְעֵנִין מִחִיצַת הָעִיר שֶׁנִּפְרָצָה, סְבוּרִים הֵיינו
27 לֹמֵר שֶׁרַק בְּאוּפֵן כּוֹזָה נוֹתְנִים קֶרֶפֶף לְכָל צֵד, מִשּׁוּם דְּהָיָה לִיָּה צֵד
28 הָיִתָּה מְעִיקָרָא – לִפִּי שְׁהִיָּה לְעֵרִים אֵלּוֹ הִיתֵר מִתַּחֲלִילָה, שְׁהִיָּה הִיָּה
29 עִיר אַחַת מִמֶּנּוּ, וּלְפִיכָךְ יֵשׁ לְהַקֵּל לְצַרְפֵּן זֶה לָזוֹ עַל יָדֵי שְׁתֵּי
30 קֶרְפִּיפוֹת, אֲכָל הָתֵם – שֶׁם, לִגְבֵי שְׁתֵּי עִירֹת שֶׁלֹּא הִיָּה מִחוּבְרוֹת זֶה
31 לָזוֹ מִעוּלָם, אִימָא לֹא – הֵיינו סְבוּרִים לֹמֵר שֶׁאֵין נוֹתְנִים אֵלָּא
32 קֶרֶפֶף אֶחָד לְשִׁתֵּיהֶן, וְאֵם יֵשׁ בִּינֵיהֶן יוֹתֵר מִשְׁבָּעִים אִמָּה וּשְׁנֵי
33 שְׁלִישׁ אֵינֵן נַעֲשׂוֹת לְעִיר אַחַת, וּלְפִיכָךְ הוּצָרָה רַב הוּנָא לְהַשְׁמִיעֵנוּ
34 שֶׁאֵם בְּאוּפֵן כּוֹזָה נוֹתְנִים קֶרֶפֶף לָזוֹ וְקֶרֶפֶף לָזוֹ.
35 וְאִי אֲשָׁמְעִינוּ הָתֵם – וְאֵם הִיָּה רַב הוּנָא מִשְׁמִיעֵנוּ דִּין זֶה רַק שֶׁם,
36 לִגְבֵי שְׁתֵּי עִירֹת שׁוֹנוֹת, סְבוּרִים הֵיינו לֹמֵר שֶׁרַק בְּאוּפֵן כּוֹזָה
37 נוֹתְנִים קֶרֶפֶף לְכָל אַחַת מֵהֶן, מִשּׁוּם דְּהִיָּקָא תִּשְׁמִישְׁתֵּיהוּ – לִפִּי
38 שְׁדוּחַק לָהֶן הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּקֶרֶפֶף אֶחָד, וְצִרִיכָה כָּל אַחַת מִן
39 הָעִירֹת קֶרֶפֶף לְעַצְמָהּ, וְהוּא נִידוּן כַּחֲלָק מִן הָעִיר, וּלְפִיכָךְ כֹּאשֶׁר
40 מִתַּחֲבָרִים שְׁנֵי קֶרְפִּיפוֹת אֵלּוֹ נִידוּנוֹת הָעֵרִים כְּעִיר אַחַת. אֲכָל הָכָא
41 – כֵּן, לְעֵנִין חוּמַת הָעִיר שֶׁנִּפְרָצָה, דָּלָא דְּהִיָּקָא תִּשְׁמִישְׁתֵּיהוּ –
42 שֶׁאֵין דְּחוּק הַמָּקוֹם לְשֵׁנִי חֲלָקִי הָעִיר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּקֶרֶפֶף אֶחָד, שְׁהִיָּה
43 מִתַּחֲלִילָה הִיָּה מָקוֹם זֶה בְּנוֹי בְּתִים וְלֹא הוּצָרָה לֹא כָּלל, אִימָא לֹא
44 – סְבוּרִים הֵיינו לֹמֵר שֶׁאֵין נוֹתְנִים אֵלָּא קֶרֶפֶף אֶחָד לְשִׁנֵּיהֶם,
45 צָרִיכָא – לְפִיכָךְ הוּצָרָה רַב הוּנָא לְהַשְׁמִיעֵנוּ שֶׁאֵם בְּאוּפֵן זֶה נוֹתְנִים
46 לָהֶם שְׁנֵי קֶרְפִּיפוֹת.
47 הַגְמָרָא שְׁבָה לְדוֹן בְּדִינֵי 'עִיר הַעֲשׂוּיָה כִּקְשֵׁת', מִבְּרַרְתָּ הַגְמָרָא:
48 וְכֵּהָ הָיָה בֵּין יִתְרָא לְכִשֶּׁת – עַד כְּמֵה הוּא שִׁיעוֹר הַחֲלָל שְׁבִין ה'חֲבָל'
49 לְקֶשֶׁת, שְׁעִידִין נִאמַר בּוֹזָה אַתְּ הִדִּין שְׁתַּבָּאָר בְּבִרְיָתָא, שֶׁאֵם אֵין
50 אֲרַבְּעַת אֲלָפִים אִמָּה בֵּין שְׁנֵי רֹאשֵׁי הַקֶּשֶׁת דִּנִּים אַתְּ הַחֲלָל שְׁבַפְנִים
51 כֹּאִילוֹ הוּא מִלֵּא בְתִים.
52 מִבִּיָּאָה הַגְמָרָא מַחֲלוּקַת אֲמוּרָאִים בְּדִין זֶה: רַבָּה כִּי רַב הוּנָא אָמַר,
53 אֵם יֵשׁ בֵּין ה'יִתְרָא' לְקֶשֶׁת עַד אֲלָפִים אִמָּה נִתֵּן לְצַרְף אַתְּ שְׁנֵי רֹאשֵׁי
54 הַקֶּשֶׁת זֶה לָזוֹ, כֹּל שֶׁאֵין בִּינֵיהֶם אֲרַבְּעַת אֲלָפִים אִמָּה וְצִיּוֹר א 8,
55 וְנַעֲשִׂית כֹּל הַקֶּשֶׁת וְחֲלָלָה כְּעִיר אַחַת, אֲבָל אֵם יֵשׁ בֵּין הַקֶּשֶׁת
56 ל'יִתְרָא' יוֹתֵר מֵאֲלָפִים אִמָּה אֵין מִצְרָפִים אוֹתָם לַמְנוֹת אַתְּ הַתְּחוּם
57 מִן ה'יִתְרָא', אֵלָּא מוֹדִידִים לְכָל אֶחָד מִבֵּיתוֹ.
58 רַבָּא כִּרְיָה דְּרַבָּה כִּי רַב הוּנָא אָמַר, אֲפִילוֹ אֵם שִׁיעוֹר הַמִּרְדָּק שְׁבִין

59 הַקֶּשֶׁת ל'יִתְרָא' הוּא יִתְרָא מֵאֲלָפִים אִמָּה נִתֵּן לְצַרְף אַתְּ שְׁנֵי רֹאשֵׁי
60 הַקֶּשֶׁת זֶה לָזוֹ, כֹּל שֶׁאֵין בִּינֵיהֶם אֲרַבְּעַת אֲלָפִים אִמָּה.
61 אָמַר אֲבִי, כְּוִוְוִוִּיהָ – כְּשִׁיטָתוֹ דְּרַבָּא כִּרְיָה דְּרַבָּה כִּי רַב הוּנָא
62 מִסְתַּבְּרָא, שֶׁאֲפִילוֹ אֵם יֵשׁ בֵּין הַקֶּשֶׁת ל'יִתְרָא' לְמַעֲלָה מֵאֲלָפִים אִמָּה
63 נִתֵּן לְצַרְף אַתְּ רֹאשֵׁי הַקֶּשֶׁת זֶה לָזוֹ, מִשּׁוּם דָּאִי כְּעִי הָיִתָּה אִתִּי דְּרַב
64 כְּתִים – שֶׁאֵם רֹצָה אֲדָם יִכּוֹל לִילֵךְ לְמָקוֹם ה'יִתְרָא' דְּרַךְ הַבְּתִים
65 שֶׁמִּסְבִּיב לְקֶשֶׁת, שְׁהִיָּה רֹשָׁא הוּא לְהֵלֵךְ עַד לְרֹאשׁ הַקֶּשֶׁת הָאֶחָד,
66 וּמִשָּׁם לְרֹאשׁ הַקֶּשֶׁת הַשֵּׁנִי דְּרַךְ ה'יִתְרָא' וְצִיּוֹר ב 8, מֵאַחֵר שְׁתַּחוּם
67 שְׁנִיהֶם מוּבָלַע זֶה בּוֹזָה, שֶׁאֵין בִּינֵיהֶם אֲרַבְּעַת אֲלָפִים אִמָּה, וּלְפִיכָךְ
68 אֵין אֲנִי מִתַּחֲשָׁבִים בְּאוּרְכוֹ שֶׁל הַחֲלָל שְׁבִין הַקֶּשֶׁת ל'יִתְרָא', שֶׁאֵם
69 אֵם אֲרוּךְ יוֹתֵר מֵאֲלָפִים אִמָּה דִּנִּים אוֹתוֹ כֹּאִילוֹ מִלֵּא בְתִים
70 וְחִצִּירוֹת.
71 שְׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה (לְעִיל נב): הָיוּ שָׁם גְּדוּדִיּוֹת גְּבוּחוֹת עֲשָׂרָה מִטָּפְחִים כו',
72 מוֹצִיאִין אַתְּ הַמִּידָה כְּנֶגֶד.
73 מִבְּרַרְתָּ הַגְמָרָא: מָאִי – מִזֶּה הֵם גְּדוּדִיּוֹת. אָמַר רַב הוּנָא, מָקוֹם בַּעַל
74 שְׁלֹשׁ מַחֲצִיאוֹת, אֵם עַל פִּי שֶׁאֵין עֲלֵיהֶן תְּקֵרָה, מְכַל מָקוֹם מִצְרָפִים
75 אוֹתָם לְעִיר, וּמוֹנִים אֲלָפִים אִמָּה מִדָּם וְהִלָּאָה.
76 אִיכְנָאָה לָהֶן – נִסְתַּפְקוּ בְּנֵי הַיִּשְׁבִּיהָ, מָקוֹם שֵׁשׁ בּו שְׁתֵּי מַחֲצִיאוֹת וְיֵשׁ
77 עֲלֵיהֶן תְּקֵרָה, כְּוִוִּיהָ – מִזֶּה דִּינָה, הָאֵם דִּינָה בְּגוּדוּיּוֹת הַמִּצְטַרְפוֹת
78 לְעִיר, אוֹ לֹא.
79 הַגְמָרָא מְנַסָּה לְפִשּׁוֹת הַסֶּפֶק מִבְּרִיָּיתָא: תָּא שְׁמַע רֵאִיָּה
80 לְפִשּׁוֹת סֶפֶק זֶה. שְׁנִינוּ בְּבִרְיָתָא, אֵלּוֹ שְׁמִתְעַבְּרִין עָמָה – עִם הָעִיר,
81 כְּלוּמָר, אֵלּוֹ הֵם הַנַּעֲשִׂים ב'עִיבּוּרָה שֶׁל עִיר', שְׁמוֹנִים אֲלָפִים אִמָּה
82 לַתְּחוּם שֶׁבַת מֵהֶם וְהִלָּאָה. נֶפֶשׁ ו-בְּנִין שֶׁעַל גְּבֵי הַקֶּבֶר שֵׁשׁ כָּה
83 אֲרַבְּעַת אִמּוֹת עַל אֲרַבְּעַת אִמּוֹת, וְהַנֶּשֶׁךְ וְהַקֶּבֶר ו-בֵּית קְבָרוֹת שֵׁשׁ כָּהֵן
84 בֵּית דִּיָּה עֹבֵר שׁוֹמֵר הַגֶּשֶׁר הַנּוֹטֵל מִכֶּסֶּר, אוֹ עֹבֵר שׁוֹמֵר בֵּית
85 הַקְּבָרוֹת, וְכִיתָ הַכְּנָסֶת שֵׁשׁ כָּה בֵּית דִּיָּה לָחֵן ו-שְׁמִשָּׁה, וְכִיתָ
86 עֲבֻדָּת בּוֹכְבִים שֵׁשׁ כָּה בֵּית דִּיָּה לְבִוְמִרְסָם, וְהַאֲזִירוֹת שֶׁל סוֹסִים,
87 וְהַאֲזִירוֹת שֶׁל תְּבוּאָה וּשְׁמֵן וְיֵינִין שְׁכִשְׁדוֹת, וְיֵשׁ כָּהֵן בֵּית דִּיָּה
88 לְשׁוֹמֵר, וְהַבּוֹרְגִין ו-צִירָף וְיוֹנִים שְׁכִפְתוֹכָה וְקִנִּים לְשׁוֹמְרֵי פִירוֹת
89 אוֹ צִיִּידֵי עוֹפוֹת שְׁכִפְתוֹכָה ו-שְׁבוּחָתָה שְׁהִידָה, וְהַפִּתָּה הַשְׁעָמֵד עַל אֵי
90 שְׁפִיכָם, כֹּל אֵלּוֹ אֵם סְמוּכִים הֵם לְעִיר בְּתוֹךְ שְׁבָעִים אִמָּה וּשְׁנֵי
91 שְׁלִישׁ, הָרִי אֵלּוֹ מִתְעַבְּרִין עָמָה – נַעֲשִׂים 'עִיבּוּרָה שֶׁל עִיר' וְנוֹסְפִים
92 עַל שְׁטַחָהּ, וּמוֹנִים אֲלָפִים אִמָּה מִדָּם וְהִלָּאָה.
93 וְאֵלּוֹ שֶׁאֵין מִתְעַבְּרִין עָמָה – שֶׁאֵין נַעֲשִׂים 'עִיבּוּרָה שֶׁל עִיר', נֶפֶשׁ
94 ו-בְּנִין שֶׁעַל הַקֶּבֶר שְׁנִפְרָצָה מִשְׁתִּי רִחוּתֶיהָ אֵילָף וְאֵילָף – שֶׁנִּפְרָצָה
95 מִשְׁנֵי צִדִּים כֹּאֵן וְלֹכָאן, וְלֹא נוֹתְרוּ בָּה אֵלָּא שְׁתֵּי מַחֲצִיאוֹת,
96 וְהַנֶּשֶׁךְ וְהַקֶּבֶר שֶׁאֵין לָהֶן ו-בְּנִין בֵּית דִּיָּה לְשׁוֹמֵר, וְכִיתָ הַכְּנָסֶת שֶׁאֵין
97 לָהֶן ו-בְּנִין בֵּית דִּיָּה לָחֵן, וְכִיתָ עֲבֻדָּת בּוֹכְבִים שֶׁאֵין לָהֶן בֵּית דִּיָּה
98 לְבִוְמִרְסָם, וְהַאֲזִירוֹת וְהַאֲזִירוֹת שְׁכִשְׁדוֹת שֶׁאֵין לָהֶן בֵּית דִּיָּה
99 לְשׁוֹמֵר, וְכֹזֵר ו-חִפְרִיהָ עֲגוּלָה, וְשִׁשָּׁה ו-חִפְרִיהָ אֲרוּכָה וְצִרָה, וְ
100 וְעִקְרָה, וְגֵדֵר אֲבָנִים וְשׁוֹכֵף וְיוֹנִים שְׁכִפְתוֹכָה ו-שְׁבוּחָתָה הַשְׁהִידָה, וְהַכִּיתָ
101 שְׁעוֹמֵד בְּסִפְיָהּ הָעוֹמֶדֶת בְּסִמּוּךְ לְעִיר, אֵין אֵלּוֹ מִתְעַבְּרִין עָמָה –
102 אֵינֵם נַעֲשִׂים ל'עִיבּוּרָה שֶׁל עִיר', לִפִּי שֶׁאֵינֵם רֹאיוּים לְדִירָה.
103 עַתָּה מִבְּאֵרְתָּ הַגְמָרָא כִּיצַד יֵשׁ לְפִשּׁוֹת מִבְּרִיָּיתָא זֶה אַתְּ הַסֶּפֶק לְעֵנִין
104 שְׁתֵּי מַחֲצִיאוֹת וְתַקְרָה: קִתְּנִי מִיָּתָה – שְׁנִינוּ עַל כָּל פְּנִים בְּבִרְיָיתָא,
105 שְׁנֶפֶשׁ ו-בְּנִין שֶׁעַל הַקֶּבֶר שְׁנִפְרָצָה מִשְׁתִּי רִחוּתֶיהָ אֵילָף וְאֵילָף
106 אֵינֶה מִצְטַרְפָּה לְעִיר. מִבְּרַרְתָּ הַגְמָרָא: מָאִי – מִזֶּה הִיא כּוֹנוֹת
107 הַבְּרִיָּיתָא, לֹא – הָאֵם אֵין כּוֹנוֹתָהּ אֲפִילוֹ בְּאוּפֵן דָּאִיכָא תְּקֵרָה –
108 שֵׁשׁ תְּקֵרָה לְנֶפֶשׁ זֶה שֶׁנִּפְרָצָה מִשְׁתִּי רִחוּתֶיהָ, דְּהֵיינו שְׁנוֹתֵר בָּה
109 שְׁתֵּי מַחֲצִיאוֹת וְתַקְרָה, וְאֵם עַל פִּי כֵן אֵינֶה מִצְטַרְפָּה עִם הָעִיר, וְיֵשׁ
110 לְפִשּׁוֹת מִכָּאן הַסֶּפֶק, שֶׁרַק מָקוֹם שֵׁשׁ בּו שְׁלֹשׁ מַחֲצִיאוֹת מִצְטַרֵּף
111 לְעִיר לְהִיּוֹת כְּמוֹתָהּ, אֲפִילוֹ אֵם אֵין עַלִּי תְּקֵרָה, אֲבָל מָקוֹם שֵׁשׁ
112 בּו שְׁתֵּי מַחֲצִיאוֹת אֵינוֹ מִצְטַרֵּף אֲפִילוֹ אֵם יֵשׁ עַלִּי תְּקֵרָה.
113 דּוּחָה הַגְמָרָא: לֹא – אֵין לְהוֹכִיחַ כֵּן מִן הַבְּרִיָּיתָא, לִפִּי שְׁנִיתֵן לְפִרְשׁ
114 שְׁהִיא עוֹסֶקֶת בְּאוּפֵן דְּלִיכָא תְּקֵרָה – שֶׁאֵין תְּקֵרָה לְנֶפֶשׁ זֶה שֶׁנִּפְרָצָה
115 מִשְׁתִּי רִחוּתֶיהָ, וּלְפִיכָךְ אֵינֶה מִצְטַרְפָּה לְבֵיתִי הָעִיר, אֲבָל מָקוֹם
116 שֵׁשׁ בּו שְׁתֵּי מַחֲצִיאוֹת וְתַקְרָה יִתְכַן שֶׁמִּצְטַרֵּף.

הגמרא מבררת דינים שהובאו בברייתא: שנינו בברייתא שבית
העומד על אי שבים, מצטרף לבתי העיר, אם הוא עומד בתוך
שבעים אמה ושנו שליש לעיר. מבררת הגמרא: בִּית שְׁפִים לְמֵא
חַי – לאיזה שימוש הוא ראוי, שמשום כך ניתן לצרפו לעיר, והלא
אין דרך לדור בבית שבים.
מבארת הגמרא: אָמַר רַב פֶּסָא, הברייתא עוסקת בִּבְתֵּי שְׁעָשׂוּ
לְפָנֹת בּוֹ (ו-אליו) בְּלִים שְׁפִיםֶיהָ.
עוד שנינו בברייתא, שמערה אינה מצטרפת לעיר להתעבר עמה.
מקשה על כך הגמרא: וְכִי מְעַרָה אֵין מְתַעֲבֶרֶת עִמָּה – עם העיר,
וְהָתֵנִי – והרי שנה רַבִּי חֵיטָא ברייתא, שבה נאמר שְׁמַעְרָה מְתַעֲבֶרֶת
עִמָּה – עם העיר.
מתרצת הגמרא: אָמַר אֲבִי, הברייתא ששנה רבי חיית עוסקת
בְּשֵׁשׁ בָּנִין עַל פֶּתַח – סמוך לפתיחה של המערה, ומחמת בנין זה
נידונית אף המערה כחלק מן העיר.
שבה הגמרא ומקשה: אם עוסקת הברייתא במערה שיש בנין על
פיה, אם כן מדוע הוצרכה לומר שהמערה מתעברת עם העיר,
וְתִשְׁמַח לֶיהָ – הרי יכולה היתה להוציא דין זה מְשֹׁם בָּנִין גּוֹפִיָה –
מחמת הבנין עצמו, שהוא ודאי ראוי לדירה, והוא מתעבר עם
העיר, ומה הועילה בזה המערה.
מתרצת הגמרא: לֹא צָרִיכָא – אכן לא הוצרכה הברייתא להעמיד
באופן שיש מערה הסמוכה לבנין, אלא לענין הַשְׁלִים את שיעור
הבנין, וכגון באופן שהבנין אין בו ארבע אמות על ארבע אמות,
ונמצא שאינו ראוי לדירה ואינו מתעבר עם העיר, ועל ידי צירופו
עם המערה נשלם שיעורו ומצטרף עם העיר.
הגמרא מביאה דין בענין צירוף כמה בתים לעיר אחת: אָמַר רַב
הוּנָא, יוֹשְׁבֵי צְרִיפִין – אנשים הדרים באהלים העשויים מקש ועלי
ערכה, אֵין מוֹדְדִין לָהֶן אלפיים אמה של תחום שבת אֶלָּא מִשְׁתַּח
בְּתֵיהֶן. כלומר, אפילו באופן שיש יישוב שלם של בתים כאלו אינם
נידונים כעיר אחת, מאחר ודירתם אינה דירת קבע, ולפיכך אין
דינם את העיר כולה כארבע אמות למדוד התחום מקצה העיר,
אלא כל אחד מונה אלפיים אמה מביתו.
הגמרא מקשה על דין זה: מִתִּיב (ו-הקשה) רַב חֲסָדָא, נאמר בכתוב
העוסק במחנה בני ישראל במדבר (במדבר לג מט) 'וַיִּחַנו עַל הַיַּרְדֵּן
מִבֵּית הַיְּשׁוּעָה עַד אֶבֶל הַשָּׁטִים בְּעֶרְבַת מוֹאָב, וְאָמַר עַל כֵּךְ רַבָּה כִּי
כִּי חָנָה (אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן), לְדִדִּי חָי לִי הָהוּא אֲתֵרָא – אני ראיתי
אותו מקום שבו חנו בני ישראל, וְהָיוּ תִלְתָּא פֶרְסִי עַל תִּלְתָּא פֶרְסִי
– והיה גודלו של פֶּרְסָאוֹת על שלש פרסאות. וְתֵנָּא – ושנינו
בברייתא שְׁתֵּין נֶפְשִׁין – כשהיו בני ישראל נֶפְשִׁין (לצרכים גדולים),
לֹא הָיוּ רְשָׁאִים לְהִיפּוֹת בתוך המחנה אלא חוצה לו, וכשהיו
יוצאים לחוץ אֵין נֶפְשִׁין לֹא לְפָנֵיהֶם וְלֹא לְעִדָּיהֶן – לא היו נֶפְשִׁין לפני
המחנה ולא בצידו, לפי שיש לחוש שמא יילך שם הענן וארון
הברית, אֶלָּא רק לְאַחֲרֵיהֶן – מאחורי המחנה, לפי שיודעים היו
שאין הענן חוזר לאחור.
מתבאר מדברי הברייתא, שאלו מבני ישראל שהיו דרים בתחילת
המחנה, כאשר הוצרכו להיפנות את חוזרים לאחוריהם שלש
פרסאות לארון כל המחנה עד שיצאו לחוץ. ולכאורה יש לתמונה,
והרי בני ישראל במדבר יושבי צריפים היו, שכן דרו באהלים,
ולדברי רב הונא היה להם למנות אלפיים אמה מבתיהם, ואם כן
כיצד הותר להם להלך בשבת שלש פרסאות. אלא בהכרח צריך
לומר שאף יושבי צריפים נידונים כעיר אחת, ולפיכך היה כל
המחנה נידון להם כארבע אמות, ושלא כדברי רב הונא.
מתרצת הגמרא: אָמַר לִיה רַבָּא לרב חסדא, דְּנִלִּי מִדְּבַר קְאָמְרָתִי –
וכי אומר אתה להביא ראיה מישראל שהיו חונים לדגליהם
במדבר, אין אתה יכול להוכיח משם, דְּפִינִי דְּבִתִּיב בָּהּ – שמאחר

ונאמר בהם (במדבר ט ב) 'עַל פִּי ה' יִחַנו וְעַל פִּי ה' יִשְׁעוּ' בְּמֵאן דְּקִבִּיעַ
לְהוּ דְּפִי – הרי זה כאילו קבעו דירתם שם. כלומר, אפילו אם
תאמר שיושבי צריפים אין מודדים להם אלא מפתח בתיהם, לפי
שדרים בדירת עראי, מכל מקום שונה הדין לגבי ישראל במדבר
שהיתה חנייתה על פי ה', ולפיכך חשובה היא להיות כדירת קבע.
הגמרא מביאה דין נוסף לגבי יושבי צריפים: אָמַר רַב חֵיטָא כִּי רַב
בְּהֵנָא אָמַר רַב אֲשֵׁי, אִם יֵשׁ שָׁם באותו מקום שדרים בו יושבי
הצריפים שֶׁלֹּשׁ חֲצִירוֹת שָׁל – (שיש בכל אחת מהן) שְׁנֵי בְּתִים
קבועים מאבן או עץ, הוֹקֵפֵעוּ כל הבתים כולם, אף הצריפים,
להיות עיר אחת. שמאחר ויש כאן שלש חצירות שבכל אחת שני
בתים קבועים נידונים הם כעיר, ומעתה ניתן לצרף אליהם אף את
יושבי הצריפים, ונידונית כל העיר כארבע אמות, ומודדים תחום
אלפיים אמה מקצה העיר.
הגמרא מביאה מימרא העוסקת ביושבי צריפים: אָמַר רַב יְהוּדָה
אָמַר רַב, יוֹשְׁבֵי צְרִיפִין – אנשי מקנה הדרים בצריפים, שדרכם
לדור עם נשותיהם במקום אחד חודש או חודשיים עד שכלה
המערה לבהמתם ולאחר מכן נוסעים למקום אחר, וְכֵן הוֹלִכִי
מִדְּבָרָת – אנשים ההולכים במדבר יחד עם נשותיהם, חֵיטָא אֵין
חֵיטָא, לפי שאינם דרים בבית של קבע, ולוקים מחמת הרוחות
והמטר, וְנִשְׁתִּין וְנִשְׁתִּין אֵין שְׁלָהֶן, כלומר, נשותיהם מנאפות
ובניהם ממזרים.
תֵּנָּא נְמִי חָבִי – אכן שנינו כן בברייתא, אֶלְעָזָר אִישׁ בִּירְאָא אֹמַר,
יוֹשְׁבֵי צְרִיפִין הֵרִי הם יוֹשְׁבֵי צְרִיפִין – כמתים, כלומר, חייהם אינם
חיים, וְעַל בְּנִוְתֵיהֶם הוּא (ו-הכתוב) אֹמַר (דברים כו כ) 'אֲדֹר שֶׁכֶּב עִם
כָּל בְּחֵמָה', כלומר, שאסור להתחתן עמהן, לפי שהן ממזרות.
מבררת הגמרא: מֵאִי מְעַמָּא – מה הוא טעם הדבר שנשותיהם
מנאפות ובנותיהם אסורות.
מביאה הגמרא מחלוקת אמוראים בענין זה: עוֹלָא אָמַר, טעם
הדבר הוא משום שְׁאֵין לָהֶן רְחֻקְצָאוֹת במקום יישובם, והולכים
הגברים לרחוץ במקום רחוק, ובינתיים נזקקות נשותיהם
למנאפים, לפי שהעיר עזובה מאין איש.
וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, טעם הדבר הוא מִפְּנֵי שְׁמִרְגִישִׁין זֶה לָזֶה בְּמִתְּלָה.
דהיינו, מאחר ואין להן מקוואות במקום מגוריהן צריכות הנשים
לילך לטבול במקום רחוק, וקוראת אשה לשכנתה לילך עמה,
ומרגשים בזה השכנים, ולעתים יש אדם רשע הרודף אחריו
ומתייחד עמהן.
מבררת הגמרא: מֵאִי בִּינְיָהוּ – מה חילוק יש להלכה בין טעמו של
עולא לטעמו של רבי יוחנן.
מבארת הגמרא: אֵיכָא בִּינְיָהוּ – יש ביניהם חילוק באופן שיש
נִתְרָא דְּפִסְמִיָּה לְבִיתָא – נהר הסמוך לביתם, וראוי הוא לטבילה אבל
לא לרחיצה. לשיטת רבי יוחנן אין כאן חשש, שהרי אין האשה
צריכה לטבול במקום רחוק ואין השכנים מרגשים בה. אבל
לשיטת עולא עדיין יש מקום לחשש, שהרי צריכים הגברים לילך
לרחוץ במקום מרוחק.
הגמרא מביאה מימרא של רב הונא בענין עיר הראויה למגורי
תלמידי חכמים: אָמַר רַב הוּנָא, כָּל עִיר שְׁאֵין מְצוֹי בָּהּ יָרֵק לֵאבּוֹל אֵין
תִּלְמִיד חָכָם רְשָׁא לְיֹדֵר בָּהּ, לפי שהירק טוב למאכל, ונקנה בזול,
ועל ידי כן יכול התלמיד חכם לישב ולעסוק בתורה.
מקשה הגמרא: לְמִימָרָא – האם ניתן לומר דִּדְךָ מְעַלְיָא – שירק
הוא דבר טוב ומעולה לגוף וְהָתֵנָּא – והרי שנינו בברייתא, שישנם
שְׁלֹשָׁה דברים המְרַבִּין אֶת הַנֶּפֶשׁ ו-הצוואה, וְכֹפֵשִׁין אֶת הַקּוֹמָה,
כלומר, מתישים כוחו של אדם, וְנוֹטְלִין אֶחָד מִמֶּשֶׁשׁ מֵאוֹת מִמָּאֹר
עֵינָיו שֶׁל אָדָם, וְאֵלּוּ הֵן,